

Verhalen op penning(plastiekjes)

door Loes Schellekens

Nr 1. Loes Schellekens in Studio Pulchri Den Haag

De Ploegh

De beeldhouwster Loes Schellekens houdt van reizen en verhalen vertellen door middel van haar werk, dat was mijn eerste indruk van haar penningen en penningplasticjes (afbeelding 1). Bij Galerie De Ploegh waren haar eerste penningen te zien, daarover heeft u uitgebreid kunnen lezen in de MUNTkoerier van oktober 2009 [MK 2009, nr 9].

In samenwerking met de Vereniging voor Penningkunst en kunstenaarsvereniging De Ploegh te Soest werd onder leiding van Linda Verkaaik een tentoonstelling georganiseerd van penningen, van 13 december 2009 tot en met 23 januari 2010, met de titel: *Let op de penningen*. Hiermee werd een breed en actueel overzicht gegeven van de penningkunst van na 1975. Omdat Schellekens lid was van De Ploegh deed zij voor het eerst mee. In dat jaar 2009 maakte zij haar eerste penning. Op die tentoonstelling zag ik voor het eerst haar werk, dat indruk op mij maakte, speciaal door de afwijkende vorm. Haar penningen zag ik daarna nog verschillende malen, bijvoorbeeld in Stu-

dio Pulchri te Den Haag tijdens de grote tentoonstelling *Een beeld van een penning* [MK 2010, nr 1 en 5, en 2014 nr 1, 4 en 11].

Opleiding

Loes Schellekens is geboren in 1955 te Joure (Friesland), maar woont in Utrecht. In 1975 is zij gaan studeren aan de Academie voor Beeldende Kunsten Artibus Utrecht. Boetseerlessen volgde zij bij Jan van Luijn en modelstudie bij Hans Siegmund. Wegens het onzekere bestaan als kunstenaar en om toch financieel enigszins onafhankelijk te kunnen zijn besloot zij daarna een docentenopleiding te volgen. Tijdens het basisjaar nam Schellekens het besluit om haar cursus uit te breiden met monumentale vormgeving, eveneens in Utrecht, van 1975-1980.

Na haar afstuderen kwam er een vervolgopleiding aan de Akademie voor Beeldende Vorming Amersfoort, eerstegraads docente Handvaardigheid & Ruimtelijke Plastische Vormgeving, 1981-1985. Momenteel werkt zij als vrij kunstenaar en als docent aan het Ni-

meto, een MBO opleiding voor vormgeving. De 2 dagen dat zij aan dit instituut verbonden is zijn goed te combineren met het kunstenaarschap.

Van 1983 tot 1999 maakte ze deel uit van een kunstenaarscollectief Atelier TIJ, waarin vele disciplines verenigd zijn. Zoals eerder vermeld is zij tevens lid van het Landelijk Kunstenaarsgenootschap De Ploegh te Soest. In 1996 heeft zij de Pieter d'Hont-prijs⁽¹⁾ voor beeldhouwers ontvangen. Diverse van haar kunstwerken zijn aangekocht door instellingen en bedrijven. Daarnaast heeft zij regelmatig tentoonstellingen, hoofdzakelijk in Nederland. De kunstenaar maakt naast penningen ook beelden en schilderijen

Reizen en penningkunst

Schellekens wist vrij vroeg van het bestaan van penningen, want die had zij bij vrienden gezien die lid waren van de Vereniging voor Penningkunst. Daar zag zij een indrukwekkende verzameling. Pas nadat zij zelf door De Ploegh aan de gang was gegaan is zij zich er meer in gaan verdiepen met als resultaat een serie fraaie penningplasticjes. Zij houdt van reizen. Zelf zegt zij daarover: *'Door mijn reizen in verschillende landen van Afrika raakte ik geboeid door dit fascinerende continent, en daar wilde ik iets mee. In mijn beeldhouwwerk resulteerde dat in een aantal portretten. Maar ook het landschap wilde ik weergeven en dat werd mijn volgende onderwerp. En dan vooral de acacia, ook wel doornenboom of umbrella thorn tree, een kenmerkende verschijning in het continent. Een statige boom, karakteristiek door de uitgespreide kroon in de vorm van een paraplu, die gedragen wordt door de zigzagtakken. Voor mij belichaamt ze de uitgestrekte Afrikaanse savanne, waar ik altijd met een zekere heimwee aan terug denk'*.

Werkmethode

Schellekens werkt van oudsher met was.

Nr. 2 en 2a. *African Parks Conservation*, 75 x 85 mm, brons, 2011, Loes Schellekens

Daar kan zij makkelijk mee opbouwen, toevoegen en kneden. Op mijn vraag over details antwoordt de medailleur: 'Zoals ik gewend was een beeld op te bouwen, zo begon ik ook met het maken van een penning, maar dan als een klein handzaam object, constructief samengesteld uit plastisch materiaal, namelijk zwarte (zachte) boetseerwas. De penningen zijn niet traditioneel vormgegeven, als een min of meer ronde vorm met afbeelding, maar daarentegen opgebouwd uit kleine stukjes was. Door het samenvoegen van willekeurig gesneden vormen ontstaat er al bouwend een kleine sculptuur. De plakkerigheid van de relatief warme was moet de deeltjes bij elkaar houden. Dit maakt het ontwerp kwetsbaar, en niet altijd makkelijk over

Nr. 3 en 3a. *Karen Blixen*, 120 mm Ø, 2013. Loes Schellekens

te brengen van was naar brons. Maar eenmaal in brons gegoten is het een stoer ontwerp met een levendig oppervlak. De penningen zoals de 'African Parks en Tarangire' en 'Ik zie een boot', zijn op die manier ontstaan. Ze kunnen vrij staan, waardoor beide zijden zichtbaar zijn'.

Opvallend is dat zij recent penningen in board en karton creëerde, zoals de portretten van Nelson Mandela en Karen Blixen. Een methode die Bruno Nijaber van Eyben ook toepaste bij het ontwerpen van de beeltenis van koningin Beatrix voor de Nederlandse guldenmunten uit 1982-2001. In tegenstelling tot de geboetseerde ontwerpen, die meestal al doende ontstaan, vaak zonder vooropgezet plan, maakt zij eerst een ontwerp op de computer. Dat wordt verdeeld in een voorstelling en in een aantal vlakken die uiteindelijk een reliëf moeten vormen.

In dun board en karton snijdt en knipt zij en stelt met lagen een portret samen.

Nr. 4 en 4a. *Nelson Mandela*, 120 mm Ø, 2014. Loes Schellekens

Soms voegt zij er een plastisch materiaal aan toe zoals zelfhardende plasticine, om vormen wat te verzachten. De plasticine is ook geschikt om tekst of letters mee te maken. Als de opbouw van lagen klaar is wordt het geheel heel fijn geschuurd en dun egaal geverfd, en uiteindelijk voorzien van een eveneens dunne transparante vernislaag. Op deze manier is het materiaal beschermd wanneer er een mal omheen gemaakt gaat worden om een ontwerp in brons te gieten. Voor mij was dit een nieuwe methode van creëren en zeer praktisch, met eigentijdse middelen zoals plasticine en haar PC. Een reden om haar ontwerpen nog eens goed te bestuderen.

Haar penningen

Ontwerpen worden gemaakt naar aanleiding van een idee dat haar inspireert of haar bezighoudt. De eerste penning die zij maakte was voor de tentoonstelling bij De Ploeg en heet **African**

Nr. 5 en 5a. *JJJ & IK*, 75 x 80 mm, brons, 2014. Loes Schellekens

Nr. 6 en 6a. *We'll meet Again*, 70 x 80 mm, brons, 2011. Loes Schellekens

Nr. 7 en 7a. *It takes two to tango*, 75 x 70 mm, brons, 2013. Loes Schellekens

Parks Conservation 1 (afbeeldingen 2 en 2a).

Met dit onderwerp wil zij een eerbetoon brengen aan *African Parks Conservation*, een organisatie die goed werk verricht met het opnieuw inrichten en beheren van wildparken, in nauwe samenwerking met de lokale gemeenschappen. Mens, dier en natuur worden hierdoor geholpen. Het bijzondere is, dat de penning niet traditioneel rond is, maar een miniplastiekje met een boom in een rotsachtig landschap. De open gaten suggereren ruimte. U ziet op beide zijden een hetzelfde onderwerp.

Haar tweede ontwerp is een portret van de Deense schrijfster **Karen Blixen** (afbeeldingen 3 en 3a). De barones von Blixen-Finecke publiceerde onder het pseudoniem Isak Dinesen. Haar semi-autobiografische werk *Een lied van Afrika*, over haar tijd in Kenia, is door de verfilming onder de titel *Out of Africa* bekend geworden. Zo'n persoonlijkheid kan Schellekens erg intrigeren, vooral

als zij een link hebben met Afrika, een werelddeel waar zij graag vertoeft.

Het portret van **Nelson Mandela** staat op de voorzijde van de volgende penning (afbeeldingen 4 en 4a). Mandela is de oud-president van Zuid-Afrika, lid van het (voorheen verboden) ANC, voorvechter van gelijke rechten voor zwart en blank. Een grote held en de belichaming van veerkracht. Zijn vele uitspraken zijn beroemd, waarvan u een op de keerzijde vindt: *IT ALWAYS SEEMS IMPOSSIBLE UNTIL IT'S DONE*. De ontwerper vertelt: *Als geen ander wist Mandela dat het niet altijd meevalt om idealen te realiseren. Maar een mooie spreuk op het juiste moment kan je net dat extra zetje geven om de strijd aan te gaan. Heel universeel toepasbaar eigenlijk.*

Soms kunnen gedichten een aanleiding geven tot het maken van een penning. Zo zat de zin: *'ik zie een boot'*, langdurig in haar hoofd en dat uitmondde in de

creatie **JJJ & IK in een bootje** (afbeeldingen 5 en 5a). Door het bootje schuin te plaatsen en open ruimtes in het ontwerp te laten wordt én beweging én lucht gesuggereerd.

Over deze penning zegt Schellekens: *'De penning JJJ & IK in een bootje is ontstaan na de oproep van de Vereniging voor Penningkunst een ontwerp te bedenken voor een relatie-penning. Dat thema associeerde ik met het liedje Jij en Ik in een bootje' van De Bibits⁽²⁾ uit de jaren zestig. Dat bootje staat voor het huwelijks- of relatiebootje. Op de andere kant staat een kompas, een symbolische verwijzing dus. Helaas is het ontwerp niet uitverkoren maar ik vond 'm zelf geslaagd genoeg om hem in brons te laten gieten'.*

Ook kan een lied een reden zijn om penningen te ontwerpen. Zo ontstonden **We'll meet Again** (afbeeldingen 6 en 6a) en **It takes two to tango** (afbeel-

Nr. 8 en 8a. *Ik zie een boot*,
75 x 80 mm, brons, 2009. Loes Schellekens

dingen 7 en 7a). De voorstellingen komen op in haar hoofd en dat wordt verbeeld in haar creaties. In het gestileerde *We'll meet Again* ziet u twee hoofden die innig met elkaar verbonden zijn.

Ik zie een boot is de titel van een fraai miniplastiekje (afbeeldingen 8 en 8a). Lucht, wolken, water en een zeilbootje, geboetseerd op een klein oppervlak. Een zin uit een gedichtje was voldoende om deze penning te creëren. Meer is vaak niet nodig voor de kunstenaar. Op de laatste afbeelding zien wij wederom lucht, een hut in een landschapje van **Tarangire NP 2** (afbeeldingen 9 en 9a). Tarangire NP is een van de grootste nationale parken van Tanzania. Het park kenmerkt zich door heuvelachtig terrein waar de rivier de Tarangire doorheen loopt. De penning is ontstaan vanuit haar herinnering aan een tocht door dit park tijdens een langere reis door Tanzania in 2005, stelt voor het landschap

Nr. 9 en 9a. *Tarangire NP 2*,
75 x 75 mm, brons, 2013. Loes Schellekens

met gestapelde rotsen in combinatie met begroeiing, wat zij vertaald heeft naar de acacia.

Van dat onderwerp zijn meer modellen gemaakt.

Ten slotte

Op mijn vraag hoe zij denkt over penningkunst vertelde zij: 'Toen ik mij voor het eerst verdiepte in de penningmakers en penningkunst ging er een wereld voor mij open. Zoveel prachtig werk. Vooral verwondering voor de zeggingskracht in zo'n klein formaat. Zoveel variatie aan stijlen en tegenwoordig ook materialen. Er zijn voor mij wel grenzen aan wat je nog een penning kunt noemen. Een echte penning heeft (nog steeds) twee zijden, die thematisch met elkaar in verbinding staan. Het is goed mogelijk om de oorspronkelijk ronde vorm los te laten, maar een penning is wel voor in de hand. Je moet het kun-

nen voelen. Tekst kan een toevoeging zijn maar is niet strikt noodzakelijk. Van de klassiekers bewonder ik vooral Eric Claus, met een indrukwekkend oeuvre aan penningen. Ik was al een fan van zijn beeldhouwwerken. Siemen Bolhuis, sterk in eenvoud, zeggingskracht en perfectie. Met name een aantal van zijn kleinplastieken waaronder het 'Replica Neergroeien' vind ik prachtig'.

Schellekens is sinds 2009 bezig met penningkunst en heeft tot nu toe ruim twintig penningen gecreëerd, opvallend fraaie ontwerpen met grote zeggingskracht. Met dit werk maakte zij toentertijd een vliegende start, omdat zij zich toen al kon meten met het niveau van de gevestigde Nederlandse medailleurs. Om haar werk goed te bekijken is het beter wanneer u iets door uw ooghaars kijkt. Zij werkt gestileerd en geabstraheerd, waardoor sommige vormen sterker worden, maar voor de toeschouwer die kijkt naar abstracte werkstukjes niet gewoon is, soms vager. We gaan in de toekomst vast en zeker meer van haar horen, want zij wil ons veel vertellen.

Arnold Nieuwendam

Noten:

1. Pieter Hermanus d'Hont (Hilversum, 24 april 1917 - Utrecht, 12 juni 1997) was een Nederlandse beeldend beeldhouwer.

2. De Bibits was een close harmony-groep uit Den Haag, bestaand uit twee zangers en twee zangeressen. De Bibits is het meest bekend van het Nederlandstalige liedje *Jij En Ik In Een Bootje*, dat voor het eerst het grote publiek bereikt door een uitvoering op televisie tijdens de Oudejaarsavondshow 1962 van Teddy en Henk Scholten.

Bron:

Interview en website
<http://www.loeschellekens.nl>

Foto's:

Loes Schellekens. Nr 1, A. Nieuwendam.

Meer informatie penningkunst op
<http://penningkunst.startpagina.nl>